

Priloga 6.6 »Presoja sprejemljivosti na varovana območja«

V skladu z usmeritvijo EU Slovenija že od vsega začetka implementacije celovite presoje vplivov na okolje (CPVO) in presoje sprejemljivosti na varovana območja vodi en proces za presoj vplivov programov in planov v državi ("one-stop shop"). Med pomembno skupino planov uvrščano plane s področja načrtovanja rabe prostora (občinske prostorske načrte) in državne prostorske načrte, ki pomenijo podrobnejše načrtovanje za državne projekte in obenem določajo tako koridorje, kot tudi izvedbo projektov.

Pred gradbenim dovoljenjem pa je za projekte treba pripraviti presoj vplivov na okolje (PVO) in pridobiti okoljevarstveno soglasje, v okviru katere se izvede tudi presoja sprejemljivosti na varovana območja.

Ministrstvo, pristojno za okolje, je za lažje izvajanje presoj sprejemljivosti na varovana območja določilo natančna pravila, ki so sprejeta v Pravilniku o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Uradni list RS, št. 130/04, 53/06, 38/10 in 3/11). S potrditvijo planov s pozitivnimi presojami sprejemljivosti planov na varovanih območjih je ministrstvo doseglo okoljske cilje.

Iz preučitve doseganja okoljskih ciljev od začetka izvajanja CPVO in presoje sprejemljivosti na varovana območja (območja Natura) pa izhajajo priporočila, ki se jih uporabi (glede presoje sprejemljivosti na območja Natura v okviru postopka CPVO in PVO) tudi pri morebitni razpravi o prenovi Direktive o habitatih ter Direktive o pticah v povezavi s določili Direktive o strateški presoji vplivov¹:

- V okoljskem poročilu naj bo jasno opredeljen problem, ki ga ocenjevanje obravnava in namen/cilji procesa ocenjevanja.
- Okoljsko poročilo je treba opremiti s časovnim sledenjem in beleženjem oblikovanja presojane politike, programa ali plana, pri čemer je treba upoštevati vse udeležence v postopku priprave presojane politike, programa ali plana (naročnik/investitor, izdelovalec presojane politike, programa ali plana, nosilci urejanja prostora, različne javnosti in izdelovalec okoljskega poročila).
- Večja pozornost naj se nameni natančni, jasni in pregledni opredelitvi okoljskih ciljev in kvantitativni opredelitvi ciljev, kjer je to smiselno in mogoče.
- Okoljski cilji bi se morali določiti že v fazi vsebinjenja. Okoljski cilji bi morali biti osnova za določitev vsebin obravnavanih v presoji.
- Izbrane okoljske cilje bi moral potrditi sektor za CPVO.

¹ Da bi s pomočjo znanosti na statistično reprezentativnih vzorcih proučilo učinkovitost doseganja okoljskih ciljev od začetka izvajanja in z namenom, da se Slovenija pripravi na napovedano razpravo o prenovi Direktive o strateški presoji vplivov in Direktive o habitatih ter Direktive o pticah je ministrstvo, pristojno za okolje skupaj z Agencijo Republike Slovenije za raziskovalno dejavnost razpisalo Ciljni raziskovalni projekt (z natančno projektno nalogo), ki se je zaključil z nalogo (Aleš Mlakar (10.2010-09.2012): Uporaba in učinkovitost celovite presoje vplivov na okolje ter presoja vplivov na človekovo zdravje). Razprava o prenovi Direktive o strateški presoji vplivov se nato ni odpirala, odpira pa se razprava o prenovi Direktive o habitatih in Direktive o pticah. Priporočila, navedena v tej prilogi Programa upravljanja, se nanašajo na presoj sprejemljivosti, določeno v Direktivi o habitatih. Pripomoček pri pripravi teh priporočil so bila priporočila iz navedene naloge, ki so za postopek presoje sprejemljivosti relevantna.

- Cilji bi morali upoštevati in ohranjati tudi raznovrstne potencialne določenega prostora, ne samo obstoječih prostorskih značilnosti. Težiti bi morali k izboljšanju obstoječega stanja.
- Cilji plana morajo izhajati iz okoljskih ciljev.
- Vsebina okoljskih poročil bi morala biti vezana na okoljske cilje. Iz presoje bi morala biti razvidna povezava med vplivi, omilitvenimi ukrepi in okoljskimi cilji.
- V okoljskih poročilih naj se več pozornosti nameni upoštevanju načela ALARA. Pri pripravi presoje politike, programa ali plana se mora oblikovati inovativne alternativne rešitve, ki bodo dosegale najmanjše negativne vplive na okolje. Podajanje samo omilitvenih ukrepov, ki bodo negativne vplive presoje politike, programa ali plana le zmanjšali, ni dovolj.
- Vsebina okoljskega poročila mora biti pregledna, jasna in sledljiva. Vsebovati mora opise vseh faz postopka CPVO – tudi vsebinjenja.
- V poročilih naj se večja pozornost nameni ohranjanju potencialov in ne samo obstoječega stanja kot je bila predvsem dosedanja praksa.
- Natančneje naj se opredeli, kaj so kumulativni in sinergijski vplivi in kako naj se obravnavajo (glej opredelitve in vire v izhodiščih tega poglavja).
- Izdela naj se baza podatkov o planiranih in že sprejetih presojanih politikah, programih in planih, ki bo redno ažurirana.
- Lestvica za vrednotenje vplivov plana naj se spremeni. Ocene naj se podajo dvakrat, in sicer za presojano politiko, program ali plan:
 - brez izvedbe omilitvenih ukrepov (oz. brez optimizacije presoje politike, programa ali plana)
 - z izvedenimi omilitvenimi ukrepi (oz. z optimizacijo presoje politike, programa ali plana)
- Lestvice vrednotenja vplivov plana v Uredbi o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje in Pravilniku o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja naj se poenotijo.
- V poročilih naj se natančno opredeli, s kakšno gotovostjo je bila ocena podana.
- Natančneje naj se določi nivo podrobnosti, do katerega je potrebno opisati omilitvene ukrepe v sklopu postopka CPVO.
- Natančneje naj se opredelijo omilitvene ukrepe:
 - Ukrepi, ki neposredno izhajajo iz zahtev veljavne zakonodaje naj se ne navajajo kot omilitveni ukrep. Lahko se jih navede v ločenem poglavju, kjer pa mora biti eksplicitno navedeno, da gre le za upoštevanje veljavne zakonodaje.
 - Zaradi preglednosti naj se splošne omilitvene ukrepe, ki ne pomenijo bistvene spremembe presoje politike, programa ali plana, navaja ločeno od ukrepov, ki pomenijo večjo spremembo presoje politike, programa ali plana.
- Poveča naj se inšpekcijski nadzor nad izvajanjem omilitvenih ukrepov.
- V okoljskem poročilu morajo biti pregledno in natančno zabeležene vse predlagane spremembe in ukrepi za izboljšanje, ki so jih v procesu priprave presoje politike, programa ali plana izpostavili ali predlagali različni deležniki (naročnik, pripravljavec in izdelovalec presoje politike, programa ali plana, nosilci urejanja prostora, strokovna in širša javnost, izdelovalec okoljskega poročila).
- Večja pozornost naj se nameni vzpostavitvi učinkovitega sistema spremljanja stanja okolja.

- V poročilu naj se posveti večja pozornost dinamiki pričakovanih sprememb. Temu primerno naj se priredi tudi predpisano spremljanje stanja.
- Spremljanje stanja v okoljskih poročilih naj se navede tako, da bo predvidevalo tudi ukrepe v primeru drugačnih sprememb v okolju, kot je bilo predhodno ocenjeno.
- V največji možni meri naj se uporabljajo obstoječe sisteme spremljanja stanja, ki temeljijo na zakonskih podlagah.
- Za izboljšanje strateškega ocenjevanja naj se organizirajo redni posveti in delavnice, na katerih bodo imeli vsi udeleženci možnost podajanja predlogov.
- Vzpostavi naj se sistematično spremljanje učinkovitosti postopkov presoje sprejemljivosti na varovana območja.